શ્રી વંદનમ્ એજ્યુકેશન એન્ડ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ સંચાલિત

શ્રી વસિષ્ઠ વિદ્યાલય

મુ. પો. વાવ, ને. હા. નં.-48, કામરેજ, જિ. સુરત.

બેઠક નંબર

ઉત્તરવહી

VMT પરીક્ષા – ______

નામ : ગુજરાતી

ધોરણ : ૧૦ વર્ગ : ______

વિષય : પેપર નં-૧ સોલ્યુશન તારીખ : ______

મુખ્ય ઉત્તરવહી	પુરવણી	કુલ
+	=	

નિરીક્ષકની સહી : ______

પરીક્ષકની સહી : ______

વિભાગ /પ્રશ્ન	ગુણ	મેળવેલ ગુણ
OMR		
1		
2		
3		
4		
5		
કુલ		

પરીક્ષાલક્ષી સૂચન : જરૂર હોય તેટલી જ પુરવણી લેવી.

અહીંથી જવાબ લખવાનું શરૂ કરવું

વિભાગ- A

(અ) નીચેના જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (૦૪)

(અ) ગદ્યકૃતિ	(બ) સાહિત્યકાર
૧. છત્રી	અ. રતિલાલ બોરીસાગર
૨. ચોપડાની ઇન્દ્રજાળ	બ. ચંદ્રકાન્ત પંડ્યા
૩. ડાંગવનો અને...	ક. મહેન્દ્રસિંહ પરમાર
૪. વિરલ વિભૂતિ	ડ. આત્મર્પિત અપૂર્વજા

(બ) નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલીજગ્યા પૂરો (૦

૫. ભજનાનંદ તાળમાં ઘરાડો કરે છે.

૬. બરકત વિરાણીનું ઉપનામ બેફામ છે.

૭. પુષ્પમાળામાં સૂત્રાત્મક શૈલીમાં ૧૦૪ બોધવચનો લખાયેલા છે.

૮. ૧૧,૫૦૦ ફૂટની ઊંચાઈએ આવેલા અમારા પડાવથી અમે નીકળી પડ્યા.

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક		+		+		+		+		=	

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (૦૨)

૯. ભગવદ્ગીતા એ કર્મયોગ, ભક્તિયોગ, જ્ઞાનયોગનો ત્રિવેણી સંગમ છે.

૧૦. આંબા પટેલને એમના મામાએ પોતાની જુવાન દીકરીની સગાઈ (સગપણ)ની ભલામણ કરીને મનનો ભાર હળવો કર્યો હતો.

(ડ) નીચેના પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (૦૪)

૧૧. મનીષાના પિતાએ પોતાની દીકરીને પડતા જોઈ પોતાનો આનંદ આ રીતે વ્યક્ત કર્યો: તેમણે બસસ્ટેન્ડ પર જ તેને ઊંચકી લીધી. બધા પેસેન્જરોને બતાવી. ગાંડા માણસની જેમ જોરથી બબડાટ કર્યો. બધાં ભેગાં થઈ ગયાં અંતે એ સૌને પોતાના પ્રેક્ષકો બનાવીને સાત્રનો ઉપાયનો આપી ભાષણ આપતાં કહ્યું, કાયર માણસ બહાદુર થઈ શકે છે, સુકુમાર શક્તિશાળી થઈ શકે છે.

૧૨. કાળુ અનાજ લેતાં અચકાતો હતો. સુંદરજી શેઠે આ જોયું. તેને બોલાવીને કહ્યું કે કુદરત આગળ આપણે સૌ લાચાર છીએ. તને એમ લાગતું હોય કે આ ધર્માદાનું છે, તને હાથ લાંબો કરતાં સંકોચ થતો હોય તો કાલથી તું આ ઓટલા પર આવીને ઝાડું મારી જજે અને મુખિયાજી પાસેથી ગાદી-તકિયા માગીને અહીં પાથરી દેજે. પછી તને એમ નહિ થાય કે તું ધર્માદાનું મફતનું ખાય છે. કાળુને સુંદરજી શેઠની મોટાઈ સ્પર્શી ગઈ. આથી અંતે કાળુ અનાજ મારેની મદદ લેવા તૈયાર થાય છે.

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક		+		+		+		+		=	

13. ભગવદ્ગીતા વિશે ગાંધીજી કહે છે : "મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે, ગીતા સમજવા માટે ઘણું સરળ પુસ્તક છે. એ કેટલાક મૂળભૂત કોયડા રજૂ કરે છે કે જેના ઉકેલ નિઃસંદેહ સહજ અઘરા છે. પરંતુ ગીતાનું સામાન્ય વલણ, મારા મત પ્રમાણે દીવા જેવું સ્પષ્ટ છે. એમાં ફિલસૂફી અને ભક્તિ બંને ભરેલા છે. એની અસર સાર્વત્રિક છે અને ભાષા ન માની શકાય એટલી સરળ છે.

(ઇ) નીચેના પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (06)

14. 'રેસનો ઘોડો' વાર્તાના આધારે બાળકના ઘડતરમાં અડચણરૂપ બનતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો.

કૃતિ : 'રેસનો ઘોડો'
કર્તા :- વર્ષા અડાલજા
સા.પ્ર. નવલિકા
સં.સા. 'કોઈ વાર થાય કે'

'રેસનો ઘોડો' વાર્તામાં સંજય- નીનાબહેનના પુત્ર અંકિત તેમજ વિનુકાકા - મંજુકાકીના પુત્ર સૌરભના શિક્ષણ-ઘડતરની વાત લેખકે સ-રસ કથાગૂંફણી દ્વારા રજૂ કરી આપી છે. વિનુકાકા પોતાના પુત્ર સૌરભની સાથે અંકિતને પણ રેસના ઘોડાની જેમ, શિક્ષણની સ્પર્ધાત્મક રેસમાં જોતરે છે. ખુદ મંજુકાકીને પણ અંદેશો છે કે એમના પતિની આક્રમકતા સૌરભના વ્યક્તિત્વને કુંઠિત કરી નાખશે. નીનાબહેન સિફતપૂર્વક અંકિતને પોતાની તરફ લઈને, એનું બાળપણ એને પાછું મળે એ માટે ઘટતું બધું જ કરી છૂટવાનું કહે છે.

આ રીતે બાળકોના ઘડતર માટે લેખકે

Scanned with CamScanner

તો અલગ અલગ પરિબળો – પરિસ્થિતિનું નિર્માણ કર્યું છે. ટીનુકાકા સૌરભને, રેસના ઘોડાની જેમ, એનાં સ્વતંત્રતા અને બાળપણનો ભોગે, પોતાના વિચારો લાદીને ડૉક્ટર બનાવે છે. સૌરભ પાસે પૈસા છે, પણ મા-બાપ માટે પ્રેમ, સમય કે ફરજ નથી. બીજી બાજુ નીનાબહેન અંકિતને, એનાં સ્વતંત્રતા અને બાળપણ આપીને, માં-બાપ તરીકે કરવું જોઈએ તે બધું જ કરે છે. તે સારો માણસ બને છે. પરિવાર સાથે રહે છે. પ્રેમ, સમય અને ફરજ બજાવીને કુટુંબ તેમજ સમાજને ઉપયોગી થાય છે. લેખકે ટીનુભાઈના પાત્ર દ્વારા, બાળકના ઘડતરમાં અવરોધરૂપ બનતાં પરિબળોનું નિરૂપણ નવલિકા સ્વરૂપે કર્યું છે.

૧૫. 'જન્મોત્સવ' નવલિકા દ્વારા લેખકે રજુ કરેલો સામાજિક કટાક્ષ સ્પષ્ટ કરો.

કૃતિ- 'જન્મોત્સવ'
કર્તા- સુરેશ જોષી
સા.પ્ર. નવલિકા
સં.સા. 'ગૃહપ્રવેશ'

'જન્મોત્સવ' નવલિકા છે. નવલિકાનું વિષયવસ્તુ સામાજિક વિષમતા છે. જન્મનો ઉત્સવ છે. એ સમયબિંદુ ઉપર કૃષ્ણ અને કિસનના સંદર્ભે સમાજની જે વિષમ પરિસ્થિતિઓનું નિર્માણ કરીને લેખકે કરુણ કટાક્ષ નિરૂપણ કર્યો છે. કૃષ્ણ અને કિસન એ નામોની પસંદગી પણ સૂચક છે. કૃષ્ણ જશોદાનો કૃષ્ણકુંવર છે, તો બીજી બાજુ ઝૂંપડપટ્ટીમાં કણસતી માણેકનો નંદકુંવર છે. જન્મોત્સવ નિમિત્તે કૃષ્ણકુંવર પાછળ ગોકુળ ગાંડું છે. આનંદ છે, ઝાકઝમાળ છે. નંદકુંવર કિસનનો જન્મ કાનજી માટે આનંદનો ઉત્સવ નથી, કરુણાને મજબૂરી છે.

માતા માણેકની સાચારી ને માતૃચોડા છે. કૃષ્ણજન્મનો ઉત્સવ અણકૂર અને પંચાજીના પ્રસાદથી ઉજવાય છે, તો બીજી બાજુ કિસનનો જન્મ જે ડોળિયા ધાન માટે, પરોણ--ઓના દીકરાને; અપંગ બનાવી ભીખ માગવાના સાધન તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. નવલિકામાં પાત્રરૂપે આવતા અધિત, એના ટેક્નોલોજિકલ જ્ઞાનના આધારે તરકીબથી, કૃષ્ણજન્મોત્સવનું નિજમંદિર ખડું કર્યું છે. તેમજ તેના સમાંતરે માણેક, એના પુત્રનો જન્મ; વેલજી ડોશીને ત્યાં માણેકના વહાલા પુત્રરત્નને ઘૂંટણ અચકો--ડી અપંગ કરવાની ક્રૂર ઘટના દ્વારા સામાજિક વિષમતા તેમજ કરુણ નિરૂપણ કરે છે.

૧૬. 'ચોપડાની ઇન્દ્રજાળ' આત્મકથાને આધારે જુગલાનું પાત્રાલેખન કરો

કૃતિ:- 'ચોપડાની ઇન્દ્રજાળ'
કર્તા:- ચંદ્રકાન્ત પંડ્યા
સા.પ્ર.:- આત્મકથા-ખંડ
સં.ગ્ર. 'બાનો ભીખુ'માંથી

અભણ જુગલાએ અંતર ખેંચાતું લેવા લેખકના પિતા પાસેથી રૂપિયા ઉછીના વ્યાજે લીધેલા. તે પ્રામાણિક અને દાનતનો ચોક્ખો હતો. ગમે તેવાં માઠાં વર્ષ ગયાં હોય અને પાક સારો ઊતર્યો ન હોય તોપણ શાહુકારના છોકરા-ને આપવા ન પડવી જોઈએ એવું નૈતિક રીતે માનતો, એટલે જેટલા પૈસા મળે તેટલા ચૂકવતો. ઉપરાંત દર વર્ષે લાકડાં, ડાંગર, કઠોળ, ગોળ, કેરી, શાકભાજી, બોર, જાંબુ, કોથળી ભરીને શાહુકારને ત્યાં જઈ આપી આવતો. તેની પત્નીના મૃત્યુ પછી પત્નીનું બારમું કરવા બીજા શાહુકાર પાસેથી કરજ લીધેલું. લેખક તેને ત્યાં ઉઘરાણી કરવા જતા તો

Scanned with CamScanner

તેને [illegible] ફળ, [illegible], [illegible], બોર, કેરી વગેરે
ખાવા [illegible] અને [illegible] પણ [illegible]
લેખક [illegible] હતા, તે [illegible]
[illegible]. લેખકનો [illegible] અને [illegible]
માટે તેની [illegible] ન હતી. [illegible] પણ
[illegible] ગયો હતો. તેના [illegible]
[illegible] તેની હતી. [illegible]
[illegible]
તો પણ તેનાં [illegible]. [illegible],
[illegible] તેના [illegible]
લેખક તેને [illegible] કરે છે.

Scanned with CamScanner

વિભાગ B

(ક) નીચેના જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડીને ફરીથી લખો. (02)

(અ) કૃતિ	(બ) સાહિત્યકાર
17. હીરો	અ. અશોક ચાવડા
18. આંધળાને દીવો કે ક્યાંય?	બ. હરીન્દ્ર દવે
19. કિંમતી ખરાં	ક. કલાપી
20. ફેલાઓ ચૈતન્યના ભાગ છે	ડ. ગની દહીંવાલા

(ખ) નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (02)

21. લેખક જ્યોર્જ ડાકરા ક્રોધ અને ધ્રુવહૃદય દર્દમાં રચાયેલી કૃતિ છે.

22. પતંગનો વિહાર થતા કાવ્યમાં કવિની પીડાની ભાવના વ્યક્ત થઈ છે.

23. ભોળા લોકો આપણો ત્યાગ ગામને આનંદ મેળવે છે.

24. નવકાવ્યોનો ગર્ભદીપ છું, હું વૈશ્વિક - શૃંગ.

(ગ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (02)

25. વિરજાગણજી જીવનમાં ત્યાગ કરીને કામ લે છે.

26. કૌશલ્યવાન સાધુનાં મન, વચન અને વાણીમાં એકતા જોવા મળે છે.

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક

+ + + + =

(C) નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (૦૭)

૨૭. 'સૂર, શરણાઈ, સગા સંબંધીઓની ભીડમાં, ભીની પલક' શબ્દો શું સૂચવે છે?

'સૂર, શરણાઈ, સગાસંબંધીઓની ભીડમાં, ભીની પલક' શબ્દો એક પિતાની દીકરીના વિરહની વેદના સૂચવે છે. જ્યારે શરણાઈના સૂર સંભળાય ત્યારે સગા-સંબંધીઓની ભીડમાં પણ પિતા સંયમ રાખી શકતા નથી. દીકરીની યાદમાં તેમની આંખ ભીની થઈ જાય છે અને એ ભીની પલકમાં પિતાને પોતાની દીકરી જ પ્રત્યક્ષરૂપે દેખાય છે.

૨૮. કવિ પક્ષીને પામવા શું કરવાનું કહે છે?

કવિ પક્ષીને પામવા કહે છે કે તેના પર તીર ચલાવવાનું નથી, પણ ક્યાંક છુપાઈને તેનાં મધુર ગીત (કલરવ) સાંભળવાનાં છે. તેનાથી પક્ષીના મધુર કલરવનું સૌંદર્ય માણવા મળશે, અને પક્ષી તેના પ્રભુ સાથે તારા હૃદયમાં વાસ કરશે.

૨૯. કવિ ક્યાં સુધી મહુડીની છાંય તળે પડી રહેવા માગે છે?

એક આરસી જે કવિને પ્રિય લાગે છે, તે ખેતરને શેઢેથી ક્યાંક ઊડી ગઈ છે. એના ઊડી જવાથી કાવ્યનાયકને હૃદયમાં ખાલીપો અનુભવાય છે. એમને જીવનમાંથી રસ ઊડી ગયો છે. પોતે નિષ્ક્રિય થઈને જીવનના અંત સુધી મહુડીની છાંય તળે પડી રહેવા માગે છે.

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક

	+		+		+		+		=	

(ઈ) નીચેના પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (05)

30. 'બોલીએ ના કાંઈ' કાવ્યમાં કવિ માણસને શો જીવનબોધ આપે છે?

કૃતિ:- 'બોલીએ ના કાંઈ'
કર્તા:- રાજેન્દ્ર શાહ
સા.પ્ર. ગીત
સં.સા.

આ કાવ્યમાં કવિ રાજેન્દ્ર શાહ માનવ જીવનની હકારાત્મક બાબતને રજુ કરીને જીવનના કપરા દિવસોમાં કઈ રીતે જીવવું તે અંગે સુંદર રજુઆત કરે છે.

'બોલીએ ના કાંઈ' કાવ્યમાં કવિ માણસને જીવનબોધ આપતાં કહે છે કે જીવનમાં દુઃખ કે સંઘર્ષ તો આવવાનો જ. એમને માણસે એકલા જ સહન કરવાં, કેમ કે સમાજમાં એવા લોકો હોય છે જેમને માણસની વ્યથા જાણવામાં જ રસ હોય છે. એટલે એની આગળ વ્યથા કહેવાથી કોઈ અર્થ સરતો નથી. નિર્જન માર્ગ હોય કે સૂની સીમ હોય, પણ માણસે તો પોતાનું ગાન ગાતાં ચાલવાનું છે. ગામને પાદર લાખો લોકોનો સમૂહ ભેગો થયો હોય ત્યારે સૌ પોતપોતાની ધૂનમાં હોય છે. તારામઢી અંધારી રાત હોય કે રણનો ભયંકર તાપ હોય, અર્થાત્ ગમે તેવી પરિસ્થિતિ હોય માણસે પોતાની વ્યથા એકલા જ સહન કરવાની હોય છે. હૈયામાં દુઃખનો ગમે તેટલો અગ્નિ સળગતો હોય પણ બહારથી તો શીતળતા જ રાખવાની હોય છે.

આમ, આપણી વ્યથામાંથી રસ્તો કાઢીને નવા માર્ગ આપણે જ શોધવાનો છે. એમ વાત કરવામાં આવેલ છે.

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક		+		+		+		+		=	

31. 'વતનથી વિદાય થતાં' કાવ્યમાં કવિની વેદના તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.

કૃતિ:- 'વતનથી વિદાય થતાં'
કર્તા:- જયંત પાઠક
સા.પ્ર. સોનેટ
ભાવ:- વતન માટેનો તલસાટ

વતનથી વિદાય થતાં કવિ વન, જન, ડુંગર, નદી, વતનની કોતરો, ખેતર વગેરેને આંખોથી વારંવાર મન ભરીને જોઈ લે છે. ઘરને બંધ કરી દે છે. ઢોરને પણ પોતાની કોઢારની મમતા હોય છે; તો કવિને પોતાના વતનની કેમ ન હોય! વતન છોડી આગળ જવા પગ ઉપાડે છે, પણ પગ જાણે સાથ દેતા નથી. મહામહેનતે કવિ આગળ વધે છે ત્યાં રસ્તામાં વૃક્ષની ડાળી ડાળી આડી આવે છે. તેમ છતાં જવાનું તો છે જ. એટલે કવિ કહે છે, ચાલો જીવ. (પોતાને આશ્વાસન આપે છે.) વહી ગયેલો સમય પાછો આવવાનો નથી. ઉપરવાસ જવાનું જ છે એટલે આંખનાં આંસુને લૂછી નાખો. વીતી ગયેલા દિવસોની યાદનો ભારો માથે લઈ ગુલામની જેમ આગળ વધો. જુઓ આ કૂતરો પણ વતનની સીમ સુધી જ સાથ આપશે. ત્યાં તેમને આભાસ થાય છે કે દૂર જાણે નિસાળ બાળકને, બે હાથ ઊંચા કરીને, તેમની બા તેમને બોલાવતી હતી.

આમ, કવિની આ ભ્રમણા જ તેમની વેદનાને ઘેરી બનાવે છે.

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક		+		+		+		+		=	

૩૨. 'હું એવો ગુજરાતી' કાવ્યમાં કવિ પોતે ગુજરાતી હોવાનું ગૌરવ ક્યાં ક્યાં કારણોસર અનુભવે છે?

કૃતિ :- 'હું એવો ગુજરાતી'
કર્તા :- વિનોદ જોશી
સા.પ્ર. ગીત
ભાવ :- ગુજરાતી હોવાનો ગૌરવ

'હું એવો ગુજરાતી' કાવ્યમાં કવિ પોતે ગુજરાતી હોવાનું ગૌરવ આ કારણોસર અનુભવે છે: ગુજરાતની ભૂમિ પર નર્મદા નદીનાં તેમજ ચરોતરની મહી સાગરના પાણી છે. એનો દેહ અરવલ્લીનો છે. એના શ્વાસમાં રત્નાકરના ધબકારા સંભળાય છે. આ જ ભૂમિ પર નવરાત્રિનો ગરબદીપ ઝળહળે છે. આ જ ભૂમિ શત્રુંજય પર્વતના શિખરથી બોલે છે. અહીં જ સૂર્યમંદિરના ગુંજારવ સંભળાય છે. અહીં જ પ્રીત તેજનો ભ્રમર છે. આ ભૂમિ પર ગિરનાર પર્વત પર અનેક મહાપુરુષોના ગોખ આવેલા છે. અહીંના દ્વારકાનગરીમાં પણ કૃષ્ણ પ્રેમભક્તિનો અમૃતરસ પાય છે. આ ભૂમિ પર જ દુહા-છંદની રમઝટ બોલાય છે અને ભગવાધારી સંતો ધ્યાન કરે છે. મીરાં કરતાલ લઈને કૃષ્ણનું ભજન કરે છે. આ ભૂમિ પર જ અનેક આખ્યાનો રચાયાં છે. આ જ ભૂમિ પર ગાંધીજી અને સરદાર જેવા મહાન પુરુષો જન્મ્યા છે. એમાં ગાંધીજીએ ધારણ કરેલ 'સત્યરૂપી' શસ્ત્રની સમગ્ર વિશ્વમાં ધાક હતી. ગાંધીજીના મૌન અને સરદારની એક હાકનો જબરો પ્રભાવ હતો. આ સંતોની અને શૂરવીરોની ભૂમિ છે, જેમણે પોતાના સૌમ્ય કિંમતથી અને તલવારની તીક્ષ્ણ ધારથી ભૂમિની રક્ષા કરી છે. એ ભૂમિના પોતે સંતાન છે. એનું કવિ ગૌરવ અનુભવે છે.

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક	☐ + ☐ + ☐ + ☐ + ☐ = ☐

વિભાગ- C

→ માંગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર લખો.

→ કૌંસમાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.

33. નીચેના શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો.

૧. ઢાળીયું - ઢાળિયું

૨. સરીફીકેટ - સર્ટિફિકેટ

3૪. સંધિ જોડો.

- અધ્યયન

3૫. સમાસ જણાવો.

- વહેણીકહેણી - દ્વન્દ્વ સમાસ

3૬. જોડણીભેદે અર્થભેદ

૧. શોખ - હોંસ

૨. શોક - ખેદ

3૭. - અલંકાર જણાવો.

ઉત્પ્રેક્ષા અલંકાર

3૮. પ્રત્યય જણાવો.

વરસાદ - એક પણ પ્રત્યય નહિ.

3૯. સમાનાર્થી જણાવો.

૧. આભલું - આકાશ

૨. તળે - નીચે

૪૦. સંજ્ઞા જણાવો.

મહુડી - વ્યક્તિવાચક સંજ્ઞા

Scanned with CamScanner

	+	+	+	+	=	

→ [illegible] સૂચના મુજબ ઉત્તર આપો.

૨૬. [illegible]

→ [illegible] :- [illegible] પચ્ચાદ પચ્ચવો.

૨૭. [illegible]

→ [illegible] :- ખૂબ પાણી નાંખ, તો એથી [illegible]

૨૮. [illegible]

→ [illegible] :- દેવાત

૨૯. [illegible]

→ [illegible] X [illegible]

૩૦. [illegible]

→ [illegible] કહેવાયું.

૩૧. [illegible]

→ [illegible] - વડ

૩૨. [illegible]

→ [illegible] - [illegible] વાચક

૩૩. [illegible]

→ [illegible] - [illegible] વાચક

૩૪. [illegible]

→ ઈ + [illegible] + [illegible] + [illegible] + [illegible] + આ + [illegible]

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક		+		+		+		+		=	

૫૦. પ્રેરક વાક્ય રચના બનાવો.
→ ઘણા વર્ષ પછી બધુ મારું પડાવવાનું હતું.

૫૧. 'મંદાક્રાન્તા' છંદ અક્ષરમેળ છંદ છે.

૫૨.

ઘડો પાપો	ભાગે	રિસાલ	દિવાની	ગુરૂ) બાબરી	
U — —	— — —	U U U	U U —	— U U	U —
યમાતા	માતારા	નસલ	સલગા	ભાનસ	લગા
ય	મ	ન	સ	ભ	લગા

→ આ પંક્તિ શિખરિણી છંદની છે.

પ્રશ્ન
પેટા પ્રશ્ન
ક્રમાંક

[ ] + [ ] + [ ] + [ ] + [ ] = [ ]

વિભાગ - D

૫૩. નીચે આપેલી પંક્તિઓના આધારે એક ફકરામાં અર્થ વિસ્તાર કરો.

ઉત્તમ વસ્તુ અધિકાર વિના મળે, તદપિ અર્થ નવ સરે;
મત્સ્યભોગી બગલો મુક્તાફળ દેખી ચંચૂ ના ભરે!

યોગ્યતા વિના ઉત્તમ વસ્તુ મળે તો પણ તેનાથી કશો અર્થ સરતો નથી, એ સત્ય કવિએ અહીં માર્મિક દૃષ્ટાંત આપીને સમજાવ્યુ છે.

કેટલીક વાર વ્યક્તિને સુંદર અને ઉત્તમ ચીજ અનાયાસ મળી જાય છે, પરંતુ જો મનુષ્યમાં લાયકાત ન હોય, તો તેને માટે તે વસ્તુ નકામી નીવડી છે. બગલાને માછલાંની ભૂખ હોય છે. માછલાં એને મન સર્વસ્વ હોય છે. એવા બગલાની સામે સાચાં મોતીનો ઢગલો કરવામાં આવે તો તે એમાં ચાંચ પણ માંડશે નહિ. બગલા માટે એ સાચાં મોતી પણ નિરર્થક છે. આંધળા આગળ આરસી શા કામની? મર્કટને રાજગાદી પર બેસાડો તેથી શું?

અપાત્ર માણસના હાથમાં લાખો રૂપિયા આવી જાય તેથી કંઈ તેનામાં તે રૂપિયા સાચવવાની કે તેનો સદુપયોગ કરવાની યોગ્યતા કે સમજ આવી જતી નથી. રાજસિંહાસન પર બેસવાથી જ કંઈ મનુષ્ય રાજનીતિનો રાજા બની જતો નથી. અયોગ્ય માણસને અકસ્માતે કોઈ સારી વસ્તુ મળી જાય તોપણ એ તેને માટે છેવટે તો તે નિરર્થક જ સાબિત થાય છે. સમાજમાં ઘણીવાર અપાત્ર વ્યક્તિઓ સંજોગવશાત્ ઊંચા હોદ્દા પર કે ઊંચા સ્થાને બેસી જાય છે, પરંતુ યોગ્યતાના અભાવે છેવટે નિષ્ફળ પુરવાર થાય છે. માટે મનુષ્યે સાચી વસ્તુની ઇચ્છા કરતાં પહેલાં તેને માટે યોગ્યતા કેળવવી જોઈએ. કલાપીએ પણ કહ્યું છે: "સૌંદર્યો પામતાં પહેલાં સૌંદર્ય બનવું પડે."

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક

+ + + + =

પ્રશ્ન પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક

પ૪.

જે જન પામે પૂર્ણતા, તે ન કદી ફુલાય ;
પૂરો ઘટ છલકાય નહિ, અધૂરો ઘટ છલકાય.

જે માણસ સ્વપુરુષાર્થ, સંઘર્ષ તેમજ જિજ્ઞાસાના બળે પૂર્ણતા પામે છે, તે ક્યારેય ફુલાતો નથી, અભિમાન કરતો નથી, જેમ ઘડો પૂરો ભરાયેલો હોય, એ ક્યારેય છલકાતો નથી, પણ અધૂરો (અપૂર્ણ) ઘડો છલકાઈ ઊઠે છે.

જે વ્યક્તિ પૂર્ણતાને આરે છે, તે હંમેશા સ્વસ્થ હોય છે, ગંભીર હોય છે, સુખ તેમજ દુઃખમાં, છકી જતી નથી કે હારી જતી નથી. સ્થિતપ્રજ્ઞ હોય છે. જેમ સરોવરમાં પાણીની સપાટી વધે કે ઘટે, કમળ એની દાંડી પર સ્થિર હોય છે.

ઊછાંછળાપણું, તોછડાઈ, ઘમંડ એ જીવનના અભાવ (અપૂર્ણતા) ને કારણે ઉત્પન્ન થાય છે. કવિએ એ માટે પાણી અને ઘડાનું ઉદાહરણ આપ્યું છે. ઘટ એ શરીરનું પ્રતીક છે અને પાણી એ ઘટ (શરીર) માંના જીવનનું પ્રતીક છે. એ જ ઘડો છલકાય છે, જે અપૂર્ણ છે, અધૂરો છે, અભાવવાળો છે. આમ, પ્રસ્તુત દુહા દ્વારા કવિએ મનુષ્યજીવનની સાર્થકતા તરફ અંગુલિનિર્દેશ કર્યો છે.

Scanned with CamScanner

પ્રશ્ન / પેટા પ્રશ્ન / ક્રમાંક		+		+		+		+		=	

૫૪. તમારી શાળામાં યોજાયેલ શૈક્ષણિક પ્રદર્શનનો અહેવાલ (૦૪)
આશરે એકસો શબ્દોમાં લખો.

તા- ૨૦/૦૫/૨૬
મંગળવાર

વિષય:- "અમારી શાળામાં યોજાયેલ 'શૈક્ષણિક પ્રદર્શન'"

અમારી શાળામાં ગત તા- ૧૫/૦૫/૨૬ ના રોજ
એક શૈક્ષણિક પ્રદર્શન યોજવામાં આવ્યું હતું. તેમાં વિભાગવાર
જુદા જુદા વિષયોની કૃતિઓ પ્રદર્શિત કરવામાં આવી હતી. શિક્ષકો
અને વિદ્યાર્થીઓએ વિભાગવાર ખંડની જવાબદારી સંભાળી લીધી
હતી. શાળાના સૌ કોઈએ આ પ્રદર્શનમાં સક્રિય રસ લીધો હતો.
આ પ્રદર્શનમાં પ્રથમ વિજ્ઞાન વિભાગમાં અમારા અભ્યાસક્રમમાં
આવતા અગત્યના પ્રયોગોની ઝાંખી કરાવવામાં આવી હતી. વિદ્યુત
અને પ્રકાશના સિદ્ધાંત પર આધારિત કેટલાંક સાધનો વિદ્યાર્થી-
-ઓએ જાતે બનાવીને મૂક્યાં હતાં. મહાન વૈજ્ઞાનિકોની
તસવીરો તેમના પરિચય સાથે ગોઠવવામાં આવી હતી.
ગણિત વિભાગમાં ખાસ કરીને ભૂમિતિને લગતી વિવિધ
આકૃતિઓના સુંદર ચાર્ટ્સ શોભતા હતા. ભૂગોળ વિભાગમાં
નકશા, નદી, પર્વત, સમુદ્ર વગેરેનાં ચિત્રો અને મૉડેલો દ્વારા
ભૌગોલિક માહિતી પૂરી પાડવામાં આવી હતી. ઇતિહાસ વિભાગ-
-માં મોગલ અને મરાઠા શાસકોની તસવીરો અનેરું આકર્ષ-
-ણ જમાવતી હતી. સાહિત્ય વિભાગમાં ગુજરાતી અને હિન્દીના
પ્રસિદ્ધ સાહિત્યકારોની તસવીરો, તેમનાં જીવન અને કૃતિ-
-ઓની ઝાંખી સાથે શોભતી હતી. કેટલાક કવિઓનાં
હસ્તકલા વિભાગોમાં વિદ્યાર્થીઓએ જાતે બનાવેલી કૃતિઓ
રજૂ કરવામાં આવી હતી. આ પ્રદર્શનનું મુખ્ય આકર્ષણ
સંગીત વિભાગ હતો. હોલમાં વિદ્યાર્થીઓના મધુર કંઠે
ગવાયેલી ઈશ્વરસ્તુતિ અને કેટલાંક કાવ્યોના ગાનની

Scanned with CamScanner

પેટા પ્રશ્ન ક્રમાંક

દરરોજ સતત સાંભળવા મળતી હતી. આ પ્રદર્શનનો લાભ આસપાસની શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, વાલીઓ તથા શહેરના અગ્રગણ્ય નાગરિકોએ પણ તેનો લાભ લીધો હતો.

૨૫. આપેલ ગદ્યખંડનો આધારે ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો.

ઉત્તર : **સ્ત્રીશિક્ષણ**

સર્વ ગૃહસંસ્કારનો આધાર માતા ઉપર હોવાથી પુરુષોના શિક્ષણ જેવી અને જેટલી જ સ્ત્રીશિક્ષણની આવશ્યકતા છે. સ્ત્રીઓમાં કામકાજની વ્યવસ્થા, દૂરંદેશીપણું અને કરકસરના ગુણ સહજ હોવાથી તે ગુણ વધે તેવું શિક્ષણ તેમને આપવું જોઈએ. એવું કરવાથી સુશિક્ષિત માતાઓ પેદા થશે. સ્ત્રીની ઉન્નતિમાં જ સર્વની ઉન્નતિ છે, તેથી દેશમાં સ્ત્રીસન્માનની વૃદ્ધિ થાય એવો પ્રયત્ન સર્વેએ કરવો જોઈએ.

Scanned with CamScanner